

VYDEJTE SE NA VÝLET S KLASÁČKEM ZA ZAMILOVANÝM OLDŘICHEM, BOŽENOU A TISÍC LET STARÝM DUBEM DO PERUCE

STRUČNÝ POPIS VÝLETU:

Trasa, kterou pro vás Klasáček připravil, vás povede od zámku k Boženině studánce, k tisíc let starému dubu, na krásnou vyhlídku, na rozhlednu, ale také údolím kolem mlýnů a starých lázní.

DÉLKA TRASY:

11 km

OBTÍŽNOST:

Středně těžká trasa s občasným krátkým stoupáním. Pejsky vzít můžete, kola a kočárky nechte doma, některými místy byste neprojeli. Výlet zvládnete za 3 hodiny. Pozor – svačinky s sebou, možnosti občerstvení jsou malé!

VÝCHOZÍ BOD VÝLETU:

Městys Peruc najdete v Ústeckém kraji, nedaleko Ohře, 15 kilometrů východně od Loun.

PARKOVÁNÍ:

Zdarma před kostelem na náměstí E. Filly hned u zámku.

OTEVÍRACÍ DOBA A VSTUPNÉ:

Zámek www.chateauperuc.cz

Muzeum české vesnice www.peruc.cz

WC:

Oficiální veřejné toalety jsou otevřeny pouze v zámku.

MOŽNOST OBČERSTVENÍ:

Nikterak valné, rozhodně doporučujeme připravit si kvalitní svačinu do batohu! Tipy najdete na našem webu.

ZA ZAMILOVANÝM OLDŘICHEM, BOŽENOU A TISÍC LET STARÝM DUBEM DO PERUCE

LEGENDA PRO RODIČE A POPIS TRASY:

Milí cestovatelé,

kdo by neznal příběh o knížeti Oldřichovi a krásné Boženě! Před více než tisíci lety se údajně odehrál právě v Peruci. Městys ležící na jižním okraji Českého středohoří je i výchozím bodem tohoto výletu.

Hlavní vyprávění se odehraje hned v první části výletu. Tato informace je určena těm, kdo nechtějí šlapat celou cestu a rozhodnou se zkrátit si vycházku po svém. Což také jde. Stačí mrknout na mapu a z Peruce se spustit rovnou do údolí. Nebo se naopak z údolí vrátit ke kostelu a nepokračovat již dále k poslednímu mlýnu. Necháme to na vás. :) Tajenku určitě vyluštíte tak jako tak.

DOPIS DĚTEM:

Ahoj, kluci a holky,

dnešní cesta za hádankou povede místy, kde se zrodila velká přemyslovská láska, ale také údolím, kde řádily loupežnické tlupy. Stejně jako k ostatním našim výletům jsme i k tomuto připravili originální mapu s vyznačenou trasou. Když půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly.

Vyrážíme!

Peruc se do povědomí veřejnosti zapsala romantickou pověstí o setkání knížete Oldřicha a prosté dívky Boženy. Je tu ale i nemálo historických památek.

Nejvyhledávanější je zastřešená pseudogotická Boženina studánka a mohutný Oldřichův dub, který je starý 1000 let. To všechno v následující půlhodině uvidíte.

Začínáme však na návsi, které dominuje kostel sv. Petra a Pavla. Podívejte se na sochu sv. Jana Nepomuckého, který stojí nalevo od něj, a zkuste přečíst letopočet.

1. Napište do doplňovačky, kterou číslici označuje písmeno M.

První kostel v Peruci stál již v roce 1384. V letech 1724 až 1725 byl za Ledeburů postaven kostel sv. Petra a Pavla. Jde o jednolodní kostel s hranolovou věží s cibulovou bání. Vidíte ji? Hezká barva, že? Dokážete říct její jméno v nějakém cizím jazyce?

A vidíte, co Ježíš drží v ruce? Nikde jsme se nedočteli, co by to tak mohlo být... Myslíme, že asi zeměkoule... Co myslíte vy?

Naproti kostelu vidíte modrý trojkřídlý patrový zámek, v jehož jižním křídle je v letních měsících otevřena Pamětní síň Emila Filly. Projdeme branou do zahrady a zámek obejdeme. Najdete vzácnou fresku významného malíře Emila Filly? Poznáte, jaké zvíře umělec zachytil? Emil Filla trávil v Peruci poslední roky života. Zdejší krajinu velmi miloval. Rád chodil

na Krásnou (Čechovu) vyhlídku uprostřed blízkého lesa, kde se otevírá pohled na panorama Českého středohoří. Zde kdysi básník Svatopluk Čech tepal své verše a Emil Filla později tvořil krásné obrazy. Dojdeme tam asi za hodinu.

Zámek je nově zrekonstruován. Můžete si prohlédnout ty nejkrásnější a nejhodnotnější sály a salonky zámku včetně překrásného schodiště. Perucké schodiště patří mezi nejkrásnější schodiště v Evropě.

V zámecké zahradě je otevřeno Muzeum české vesnice, které bylo vybudováno ze staré barokní sýpky z konce 18. století. Jsou zde uchovány staré zemědělské stroje, různé nářadí, nástroje a předměty, které byly odedávna součástí života na českém venkově. A také loutkové divadélko a stará školní třída.

2. Jak se jmenuje část postroje tažných zvířat pro jejich zapřažení do pluhu, povozu nebo do kočáru?

(Pokud je ve slově písmeno CH, napište ho do jednoho políčka.)

Pokud do muzea nezamíříte, odbočte těsně před ním doleva a parkem se vydejte směrem k mateřské školce a pak ulicí Pivovarskou až k hlavní třídě (nebo ulici?).

Poznáte některé stromy v parku? Víte, které jsou jedovaté? Co třeba tisy? Vidíte je? Na ty pozor! Plné jedu jsou skoro „od hlavy až k patě“.

Na hlavní třídě odbočíme doleva a pak hned zase doleva. Nachází se zde Boženina studánka. Místo, kde mělo dojít k setkání knížete Oldřicha a pradleny Boženy, která panovníka na první pohled zaujala natolik, že ji pojal za manželku.

Václav Hájek z Libočan ve své Kronice české vypráví, že jméno městečka Peruc vzniklo podle toho, že Oldřich spatřil Boženu „perúc“ prádlo. Mělo to být v roce 1007. Název však ve skutečnosti vznikl z osobního jména Peruť (dříve německy Perutz) ve významu Perutův dvůr.

Boženinu studánku zásobuje pramen vytékající ze skály pod zámkem. Je vyzděná, krytá novogotickým altánkem a nachází se přímo naproti domu s tabulkou, že zde bývala Křesťanova usedlost. Vyšlete největšího „bystrozrakého“ z rodiny, ať přečte nápis nad studánkou.

3. Opište poslední slovo z třetího řádku (počítáme i nadpis).

Než obec Peruc vybudovala vodovod, chodili lidé ke studánce běžně pro vodu. Nyní už pitná není. Romantičtí malíři ovšem setkání Oldřicha a Boženy umísťují na břeh říčky či mohutnějšího potoka. Plynoucí vodu samozřejmě najdeme v Peruci také – těsně vedle Oldřichova dubu, ke kterému se ale musíme vypravit až na okraj městyse. Uděláme to tak, že se vrátíme na hlavní a spustíme se po ní z kopce kolem krásné radnice.

Držíme se teď modré značky, protože nás spolehlivě povede půlkou výletu, kde se značka naučné stezky nevyskytuje. Než dojdeme k dubu, pověst si ještě jednou převyprávíme. Schválně kdo dub uvidí první!

Přemyslovce Oldřicha okouzila krása venkovské dívky natolik, že ji pojal za manželku. Vůbec mu nevadilo, že už byl ženatý. Ale můžeme-li věřit kronikáři Kosmovi, pak „*toho času každý, jak se mu líbilo, směl mít dvě i tři ženy a nebylo hříchem unést manželku bližního ani manželce vdáti se za ženatého muže...*“.

Podle pověsti zahlédl kníže Oldřich krásnou pradlenu při lovu. Božena byla dcera Křesinova, ale dost možná spíš manželka. Po čase knížeti porodila syna, který pokračoval v dynastické linii jako Břetislav I.

Věděli jste, že poštovní známka s obrazem Oldřicha a Boženy od Františka Ženíška získala v roce 2009 titul Nejkrásnější česká poštovní známka?

Kopie obrazu visí v Peruci na radnici, starostovi za zády. :)

Tak co? Už vidíte dubisko?

Oldřichův dub je úctyhodný stařešina – narostl do výšky 30 metrů, obvod kmene ve výšce lidské postavy je 750 centimetrů, u paty stromu měřiči naměřili skoro 950 centimetrů. Přesto odborníci tvrdí, že je dubu nanejvýš 600 let, nikoli tisíc, jak by dějiny napovídaly. Oldřich vládl od roku 1012 do své smrti v roce 1034. Vandalové dub před několika lety poničili – rozdělali uvnitř kmene oheň. Odborníci dutinu vyplnili betonem a kmen sepjali ocelovými obručemi, aby se strom nerozlomil. Jen díky tomu dodnes zjara na několika větvích vyraší listy. Snad dubisko ještě nějaké to století vydrží! :)

Podívejte se na tabuli u stromu a napište:

4. Jak se jmenoval dub na pravém břehu potoka?

Vzpomenete si, jak se jmenují plody dubu?

Jeden z peruckých starostů už před lety sesbíral pár žaludů spadlých z Oldřichova dubu a zasadil je, takže Peručtí genofond památného stromu zachovali. Však jsou na něj také právem hrdí.

Od dubu pokračujeme po modré ke Krásné vyhlídce. Chvilku musíme jít po silnici, tak opatrně. Víte, po které straně se smí chodit, že ano? :)

Asi po 200 metrech odbočíme do mírného kopce. Nejprve půjdeme kolem pole, pak krásnou alejí. Držíme se modré a přicházíme na louku, odkud je taky hezky vidět. Když se podíváte dolů, přesně tam přibližně za hodinku budete stát a koukat vzhůru. Dokonce i text naučné tabule zde i dole je stejný. Tak ji zkuste najít.

Přírodní památka V Hlubokém se nachází v prudkých svazích Debešského údolí mezi Perucí a Stradonicemi, nedaleko Krásné vyhlídky. Z rostlin tu najdete například kriticky ohrožený starček oranžový, střevíčník pantoflíček, třemdavu bílou nebo hvězdnicí chlumní.

Najděte na tabuli fotku modré kytičky kamejky...

5. ... a napište její druhé jméno.

(Je-li ve jméně písmenko CH, napište ho do jednoho políčka.)

Pomaličku přicházíme k altánu a pěkně upravenému místu, které nabízí opravdu úchvatný výhled na České středohoří. Vítá vás Krásná (Čechova) vyhlídka uprostřed lesa, kde kdysi tvořil spisovatel Svatopluk Čech a později malíř Emil Filla.

Za pěkného počasí uvidíte v dálce vrchy Raná, Klapý, Lovoš, Vrabec, a také nejvyšší vrchol Českého středohoří Milešovku. Je považována za největrnější horu Česka, bezvětří tu zažijete pouze osm dní v roce.

6. Věděli byste, jak se jmenuje nejvyšší hora světa?

(Do tajenky napište jméno bez mezery.)

Z vyhlídky je krásný pohled na České středohoří a část Ústeckého kraje. Oblast Polabí a Poohří má velmi úrodnou půdu a pěstuje se zde především ovoce. Díky příznivému podnebí a vhodné půdě se v oblasti kolem Žatce, Loun a Litoměřic daří chmeli.

Chmel je z botanického hlediska vytrvalou rostlinou s pravotočivou lodyhou. Na jednom místě vydrží i 25 let. Je rostlinou vlhkomilnou. Planý chmel tedy nalezneme v pobřežních křovinách vodních toků. Chmel je u nás pěstován jako kulturní plodina již od 8. století a bývá označován jako „zelené zlato“. Na našem území se pěstuje zejména na Žatecku, v Polabí či na Hané. Dává charakteristickou chuť pivu, pro jehož výrobu je jednou z hlavních surovin. Svědectví o užití chmele pro dochucení piva pochází již z listiny franckého krále Pipina III. Krátkého (rok 768 n. l.).

Český chmel patří mezi nejkvalitnější na světě. Známkování chmele, které zahrnuje označování a ověřování místního původu chmele, začalo již v 16. století. První státní legislativa upravující tuto oblast pochází z 18. století, kdy na ochranu proti padělání chmele vydala v roce 1769 Marie Terezie patent o úředním pečeti chmele a vydávání listin zaručující jedinečný původ chmele. Žatecký chmel se také pyšní Chráněným označením původu, používaného k označení zemědělského výrobku nebo potraviny, které pocházejí z daného regionu, určitého místa nebo země a jejichž kvalita nebo vlastnosti jsou převážně nebo výlučně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho neodmyslitelnými přírodními nebo lidskými faktory a jejichž výroba, zpracování a příprava probíhají ve vymezené zeměpisné oblasti.

Z Krásné vyhlídky pokračujeme do osady Chrastín. Za nějakých 15 minut chůze nás tam dovede modrá značka (doleva dolů z mírného kopce).

Chrastín nás vítá závorou a dvěma chatkami. Vidíte kolo na jedné z nich?

A teď pozor, až minete slepičky a statek, máte možnost si výlet prodloužit a jít na vyhlídku. Komu se nechce, pokračuje z kopce dolů po žluté, co to jde. Občas se objeví i zelenobílá značka pro náš naučný okruh, ale opravdu jen občas.

Cestou dolů míváme domeček s keramickým kapříkem a kočičkou a také sklípek ve stráni, která bývá na jaře pokrytá sněženkami. Ještě pár chalup... a jsme v údolí u rozcestníku, ten nás posílá doleva. Půlka výletu je za námi! :)

Příjemná cesta údolím nás vede kolem vypuštěného rybníka a lesa.

Už vás bolí nožičky? Tak to my vám teď místo nožiček zatížíme mozečky. :)

7. Jak se také jinak říká vodníkovi?

Dostáváme se do místa, které vypadá jako velká sjezdovka. Koukněte nahoru a uvidíte místo, ze kterého jsme se dívali dolů, ještě než jsme došli na Krásnou vyhlídku.

A teď pozor! Přejdeme na druhou stranu potoka.

Někde tady se za dávných dob zdržovalo několik loupežnických tlup. Měly proslulé vůdce. Jeden se jmenoval Makal a bydlel v té části lesa, které se dnes říká Na Makalech. Vůdce druhé loupežné bandy Macák bydlel v Čertově mlýně. Když nekradl, vyráběl mlýnské kameny ze skal ve stráni Krásné vyhlídky. Byl po něm nazván Macův důl, lidově „Macák“. Vidíte někde zbytky mlýna?

Nevidíte? Ale pramen s nymfou určitě najdete!

Koncem 18. století byly v blízkosti několika pramenů železité vody zřízeny malé lázně. Zřejmě po vzoru nedalekého Mšeného. Jelikož brzy zanikly, nedochovaly se o jejich provozu podrobnější údaje. Ještě v 2. polovině 19. století však bylo jejich okolí upravené, údolím potoka i svahy vedly vycházkové cesty. Dodnes zde zůstalo pozdně barokní obezdění jednoho z pramenů – studánka.

V okolí jsou základy lázeňských pavilonů a stopy parkových úprav. Místo je označováno V Lázních, a to i na vojenských mapách. Pramen je nově sveden do jímky s kamennou balustrádou a sochou najády (v řecké mytologii vodní nymfy – bohyně).

Jak se říká vodní víle v českých pohádkách?

O jedné takové rusalce napsal operu známý hudební skladatel.

8. Jak se jmenoval příjmením?

Železitá voda vyvěrala z hlubokých močálů. Vydat se do nich bylo možné jen po dřevěných lávkách – hatích. Jinak jste riskovali utopení v bahně. Odtud označení Čertovy lávky... Rezavá voda sloužila ke koupelím, později k léčivým zábalům. Jak šel čas, lázně zanikaly. Zvláště pod Perucí, kde byl vybudován cukrovar, který do Debeřského potoka vypouštěl cukrovarské kaly...

Teď půjdeme kousek po této straně potoka, abychom se pak „účkem“ vrátili na jeho druhou stranu. Tady ovšem pozor – pěšinka vede do kopce hned za potokem, tak se neztraťte. :) Z dálky vidíme Dolejší i Hořejší mlýn a pak koupaliště.

U kempu, pokud je otevřen, máte jedinou možnost občerstvení a také možnost zkratky k zámku. Hlavní silnice a souběžná pěšinka odvedou ty unavenější z vás po 500 metrech až k Oldřichovu dubu a poté kopečkem na náměstí.

Nás odvážnější ještě čeká několik kilometrů po červené turistické značce.

Ale naše stoupání bude mírnější.

Cestou údolím nás provází vodní tok.

9. Jak se jmenuje tento potok?

Protože už jste asi trochu unavení a nechce se vám koukat do papíru, nebudeme vás trápit a přestaneme vzdělávat. :)

Ztratit se nemůžete – držte se červené značky a máte vyhráno. Okolo rybníka Majlant doputujete až do osady Debeř.

I odtud je moc pěkná vyhlídka do údolí Debeřského potoka, který překonáte u bývalé vodárny a pomalu se začnete vracet do Peruce. Je to mírný táhlý kopeček, dá se vyšlapat celkem lehce. Než se začnete rozhlížet po věži kostela, abyste jakoukoli uličkou došli až k němu, máme pro vás poslední otázku.

10. Jak se jmenuje posvátná hora, na kterou vylezl praotec Čech?

To bylo jednoduché, že? Právě tenhle kopec leží v pohoří, které se jmenuje České... Zbytek si přečtete v tajence. :)

Tip na závěr: Kousek od Peruce – severozápadně od obce Klobuky při silnici do Telce – stojí jeden z největších českých menhirů. Je vysoký 3,4 metru a váží asi 5 tun. Nejčastěji se mu říká Kamenný muž, někdy také Zkamenělý pastýř. To proto, že tu byly okolo v poli vyorány menší kameny ze stejného materiálu – z červenohnědého železitého pískovce, který pochází snad od Peruce. Od silnice vede ke kameni pěkně upravená cestička, ale parkování je tu problematické.

REKAPITULACE OTÁZEK DO KŘÍŽOVKY:

1. Napište do doplňovačky, kterou číslici označuje písmeno M.
2. Jak se jmenuje část postroje tažných zvířat pro jejich zapřažení do pluhu, povozu nebo do kočáru?
3. Opište poslední slovo z třetího řádku (počítáme i nadpis).
  4. Jak se jmenoval dub na pravém břehu potoka?
  5. ... a napište její druhé jméno.
6. Věděli byste, jak se jmenuje nejvyšší hora světa?
  7. Jak se také říká vodníkovi?
  8. Jak se jmenoval příjmením?
  9. Jak se jmenuje tento potok?
10. Jak se jmenuje posvátná hora, na kterou vylezl praotec Čech?

Věříme, že jste si cestu za naší tajenkou užili. Těšíme se, že vás na některém z našich Klasáčkových výletů zase někdy potkáme. Přejeme šťastný návrat domů!

Chcete se dozvědět **další zajímavosti** a informace o značkách kvality? Vše najdete na jednom místě zde: www.akademiekvality.cz

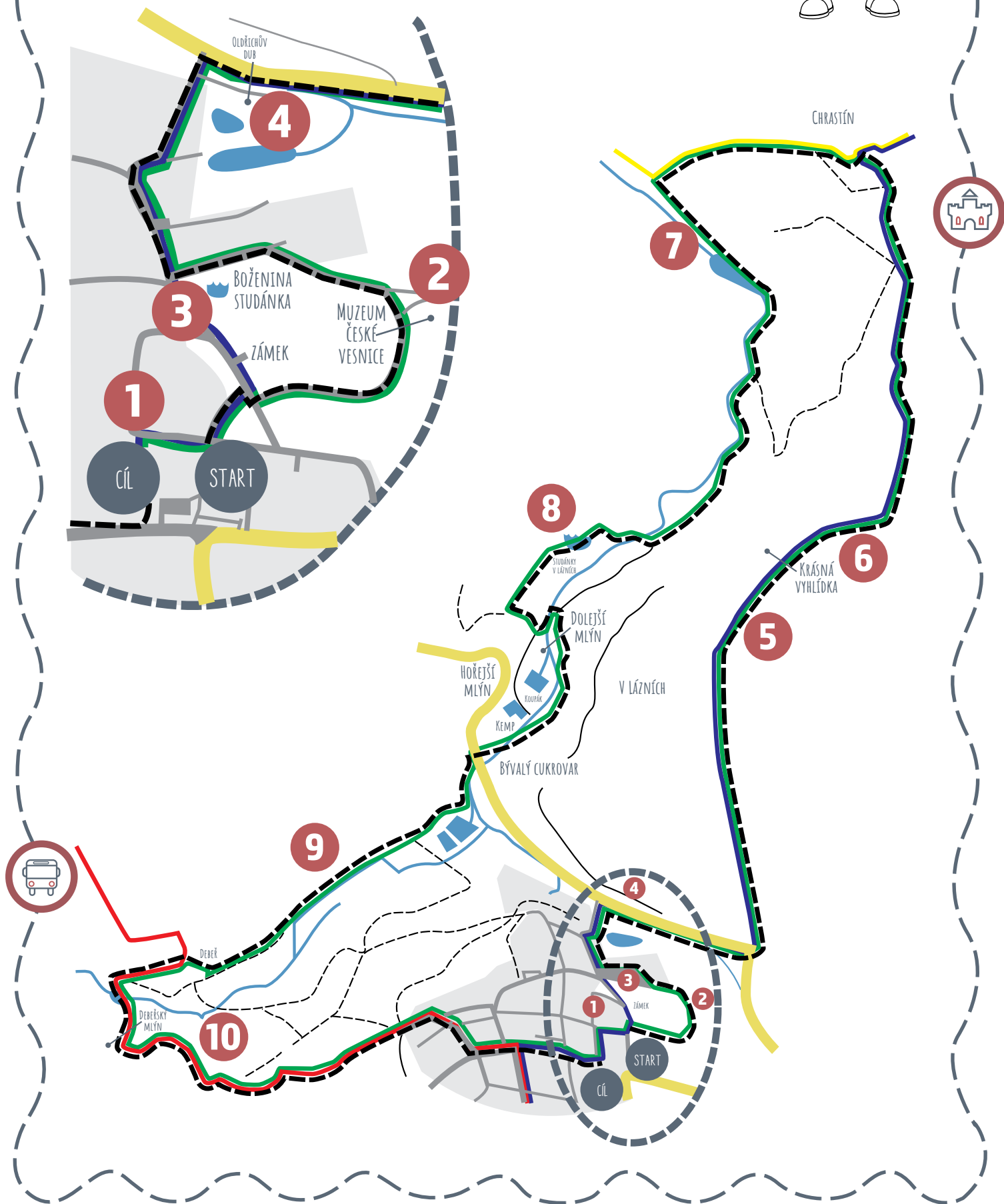

Recepty na doma i na výlety inspirované produkty značek kvality najdete zde: www.akademiekvality.cz/recepty

Někdy je nutné zůstat doma v teple a pak se budou hodit **tipy, jak zabavit neposedné děti**. Zde najdete pracovní listy, fotonávody i další inspiraci pro malé i velké. www.akademiekvality.cz/pospolu-u-stolu

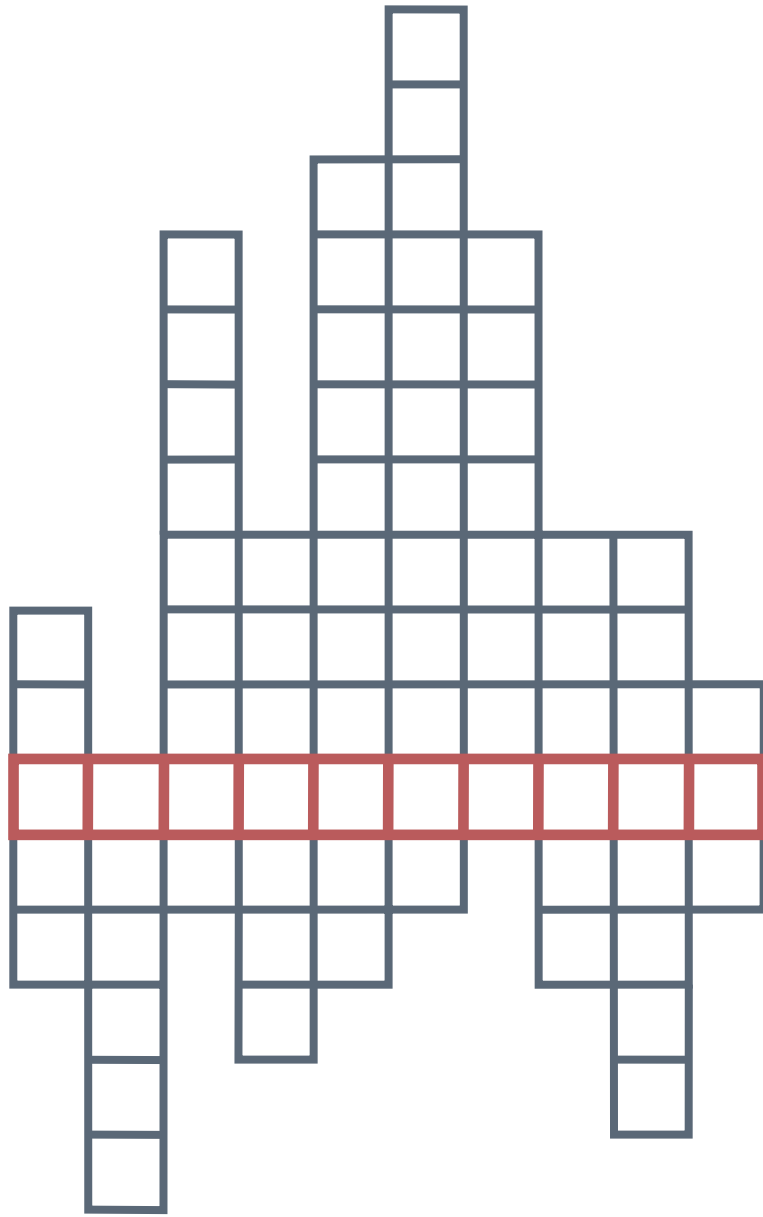
ZA ZAMILOVANÝM OLDŘIČEM, BOŽENOU A TISÍC LET STARÝM DUBEM DO PERUCE

ZA ZAMILOVANÝM OLDŘIČEM,
BOŽENOU A TISÍC LET STARÝM
DUBEM DO PERUCE

KŘÍŽOVKA

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

